

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук

Кафедра харчових технологій та екології

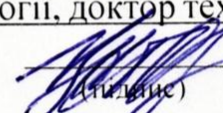
СИЛАБУС

ОК 3 – Глобальні проблеми сучасності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

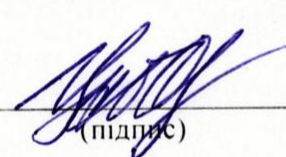
 Челябієва В. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 04 » 06 2024 р.

Розробник: Цибуля С.Д., професор кафедри харчових технологій та екології, доктор технічних наук, професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри харчових технологій та екології
(назва кафедри)

Протокол від «04» 06 2024р. № 6

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

Цибуля С. Д.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1-ий рік навчання 1 семестр ОПП «Екологічна безпека» другого (магістерського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Цибуля С.Д., професор кафедри харчових технологій та екології, доктор технічних наук
Профайл викладача (-ів)	https://scholar.google.com/citations?user=OfL-KAcAAAAJ&hl=uk
Контакти викладача	0932033700, s.tsybulia@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Глобальні проблеми сучасності» присвячена аналізу ключових викликів, що постають перед людством у XXI столітті — екологічних, соціально-економічних, демографічних, енергетичних, продовольчих та інших кризових явищ, які визначають траєкторію сталого розвитку цивілізації. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між глобальними процесами та проблемами екологічної безпеки, впливу антропогенних чинників на стан довкілля, зміні клімату, деградації природних ресурсів і втраті біорізноманіття.

Курс формує у магістрів системне бачення глобальних процесів у контексті концепції сталого розвитку, засад «зеленої» економіки та екологічної політики, розвиває аналітичні навички для оцінювання ризиків і розроблення стратегій забезпечення екологічної безпеки на різних рівнях – від локального до глобального.

3. Мета та цілі курсу – формування у здобувачів магістерського рівня знань, умінь і світоглядних орієнтирів, необхідних для розуміння сутності та взаємозв'язку глобальних проблем сучасності в контексті концепції сталого розвитку, а також для обґрунтування ефективних управлінських, наукових і технологічних рішень у сфері екологічної безпеки.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити студентів із сутністю, динамікою основних глобальних проблем сучасності; розкрити взаємозв'язки між екологічними, економічними, соціальними та політичними аспектами сталого розвитку; проаналізувати роль міжнародних організацій, глобальних ініціатив та екологічної політики у вирішенні світових екологічних проблем; ознайомити з інструментами оцінювання сталості розвитку територій, екологічними індикаторами та стратегіями «зеленої» трансформації; розвинути критичне мислення, здатність приймати науково обґрунтовані рішення у сфері забезпечення екологічної безпеки та адаптації до глобальних змін; сприяти формуванню екологічної свідомості та відповідальності майбутніх фахівців за впровадження принципів сталого розвитку у професійну діяльність.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити наступні загальні (К) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК07. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

СК10. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

4. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПР), передбачені освітньою програмою:

ПР01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.

ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

5. Пререквізити. –

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Практичні заняття	12
Самостійна робота	66
Всього кредитів	3

Форма проведення занять - лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Тема 1. Екологічні проблеми у глобальному вимірі. Причини екологічної кризи у глобальному вимірі. Суть концепції сталого розвитку. Економічний, демографічний, соціальний, екологічний, культурологічний і прогностичний аспекти.

Тема 2. Екологічна складова сталого розвитку. Актуальність екологічно збалансованого розвитку.

Тема 3. Основні екологічні проблеми України. Забруднення атмосферного повітря. Використання і забруднення водних ресурсів. Використання і забруднення земельних ресурсів. Утворення відходів. Біоресурси і тваринний світ.

Тема 4. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки. Національна доповідь "Цілі сталого розвитку: Україна". Стан досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття протягом 2000-2015 років. Національні цілі сталого розвитку для досягнення до 2030 року.

Тема 5. Цілі сталого розвитку. Україна. Індикатори і цільові значення: подолання бідності; подолання голоду, розвиток сільського господарства; міцне здоров'я і благополуччя; якісна освіта; гендерна рівність; чиста вода та належні санітарні умови; доступна і чиста енергія; гідна праця та економічне зростання; промисловість, інновації та інфраструктура; скорочення нерівності; сталий розвиток міст і громад; відповідальне споживання та виробництво; пом'якшення наслідків зміни клімату; збереження морських ресурсів; захист та відновлення екосистем суші; мир, справедливість та сильні інститути; партнерство заради сталого розвитку.

Тема 6. Глобальні екологічні ризики та безпекові виклики майбутнього. Поняття та класифікація глобальних екологічних ризиків (техногенні, біологічні, кліматичні, енергетичні, геополітичні). Вплив кліматичних змін, втрати біорізноманіття, деградації земель і забруднення океану на міжнародну стабільність. Концепція "planetary boundaries" (планетарні межі) та її значення для політики сталого розвитку. Перспективи «зеленої» трансформації, декарбонізації економіки та розвитку відновлюваної енергетики. Міжнародна співпраця у сфері запобігання екологічним катастрофам (ООН, ЄС, UNEP, IPCC). Роль фахівця з екологічної безпеки у системі управління глобальними ризиками.

Тематика практичних занять

Тема 1. Еколого-економічне зонування територій.

Тема 2. Еколого-економічна збалансованість територій.

Тема 3. Індикатори сталого розвитку.

Тема 4. Індекс людського розвитку.

Тема 5. Звітність зі сталого розвитку.

Тема 6. Оцінювання та управління екологічними ризиками.

Тематика самостійної роботи

Тема 1. Еволюція взаємовідносин суспільства і природи: від індустріальної моделі розвитку до сталого розвитку.

Тема 2. Глобальні кліматичні зміни: причини, наслідки та міжнародні механізми реагування.

Тема 3. Енергетична безпека та «зелений» енергетичний перехід у контексті сталого розвитку.

Тема 4. Водні ресурси планети: глобальні проблеми доступності та якості води.

Тема 5. Забезпечення пожежної безпеки об'єктів

Тема 6. Відходи та циркулярна економіка: сучасні підходи до управління ресурсами.

Тема 7. Біорізноманіття як основа екологічної стабільності.

Тема 8. Індекс людського розвитку та якість життя населення.

Тема 9. Екологічна складова стратегії національної безпеки України.

Тема 10. Глобальні екологічні ризики майбутнього: сценарії, прогнозування та управління.

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка за семестр складається з оцінок за виконання практичних робіт та підсумкового залікового тесту.
Практичні заняття	Виконане завдання кожної практичної роботи оформлюється і здається викладачу у встановлені терміни у вигляді звіту, який має містити тему роботи, мету, короткі теоретичні відомості, експериментальну частину, згідно варіанту роботи, з необхідними розрахунками, графіками, таблицями тощо, висновок.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх практичних робіт і наявність не менше 30 балів набраних за семестр за усі види роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Види робіт		Кількість балів
1	Повнота ведення конспектів занять.	0...6 (6 лекцій*1 бал)
2	Підготовленість до практичних робіт.	0...6 (6 робіт*1 бал)
3	Самостійність виконання практичних робіт.	0...12 (6 робіт*2 бали)
4	Своєчасність виконання практичних робіт.	0...6 (6 робіт*1 бал)
Усього поточний контроль		30
Семестровий контроль (диференційований залік)		70
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)	задовільно	
66-74	D (задовільно)		
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. **Обладнання та програмне забезпечення.** Використання мультимедійного обладнання та лабораторного обладнання для проведення занять.

10. **Політики курсу.**

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (30), він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#)».

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних завдань (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналітична доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.
2. Демиденко А. Посібник з оцінки кліматичних ризиків міста. – Український кліматичний офіс, GIZ, 2024. – 34 с.
3. Глобальні проблеми сучасності : підручник / Редкол.: В.С. Бакіров (голова), А.П. Голіков, О.А. Довгаль, В.А. Пересадько, В.І. Сідоров та інші ; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. – Харків : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020 . – 631 с.
4. Маланюк Т.З., Федорак В.В, Качмар О.В., Шикеринець В.В., Дутчак О.І., Базіняк І.І. Глобальні проблеми сучасності: Навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. – 38 с.

5. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.
6. Копитко І. М. Глобалізація і сталий розвиток: проблеми та перспективи. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 184 с.
7. Лисенко Г. В. Глобальні екологічні проблеми сучасності. Дніпро : ДНУ, 2023. – 176с.
8. Горбулін В. П., Литвиненко О. В. Міжнародна безпека та глобальні виклики. – Київ : НІСД, 2020. – 230 с.
9. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» № 2697-VIII від 28.02.2019 р.
10. Указ Президента України №722/2019, від 30.09.2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
11. Постанова Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Конференції Організації Об'єднаних Націй зі зміни клімату, яка включатиме проведення 26-ї сесії Конференції Сторін Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, 16-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Кіотського протоколу, та 3-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Паризької угоди, Генеральної Асамблеї ООН, Європейського Союзу, Ради Європи, парламентських асамблей, Європейського парламенту, Міжпарламентського союзу, інших регіональних і міжнародних організацій, урядів та парламентів іноземних держав, на підтримку глобальних цілей з питань зміни клімату», № 1870/-IX, від 05.11.2021. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-20#Text>
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року», №1363-р, від 20.10.2021. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку», №1015-р, від 18.10.2024. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text>
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні», №1190-р, від 29.11.2024. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-%D1%80#Text>
15. Просторові аспекти глобальних проблем людства // Голіков А. П та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / А. П. Голіков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С. 292-314.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс] // <http://www.un.org>
2. Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php> .
3. Звіти Світового банку про світовий розвиток [Електронний ресурс] // <http://www.worldbank.org>
4. Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php> .
5. Офіційний сайт Римського клубу [Електронний ресурс] // <http://www.clubofrome.org>
6. Віденська Конвенція про охорону озонного шару [Електронний ресурс] // <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php> .